

Marosi György Csongor

Balmazújváros önkormányzata pénzügyi gazdálkodásának jogi és pénzügyi aspektusai 2020-tól napjainkig

The Legal and Financial Aspects of the Municipality of Balmazújváros from 2020 to the Present

ÖSSZEFOGLALÁS

Az önkormányzati közszolgáltatási kötelezettségek minden településnek lényeges részét képezik. Ezek azok a feladatok, felelőségek és szolgáltatások, amelyeket az önkormányzat köteles polgárai számára biztosítani. Ezeket a kötelezettségeket jellemzően állami és helyi törvények határozzák meg, és azokat időben, hatékonyan, biztonságosan, méltányosan, megfizethetően és értékalapú módon kell biztosítani. Az önkormányzat feladata, hogy ezeket a szolgáltatásokat úgy nyújtsák, hogy azok megfeleljenek a polgárok igényeinek és tükrözzék a közösség értékeit. Tanulmányom alaphipotézise, hogy az önkormányzati közszolgáltatási kötelezettségek elengedhetetlenek egy közösség jólétének biztosításához. A második hipotézis, hogy összefüggés mutatható ki az önkormányzat működésében arra vonatkozóan, hogy a növekvő közfeladat-ellátási kötelezettség nem vonta magával a források, vagy a forrásbevonási lehetőségek bővülését, és az állami beavatkozás elmaradása katasztrofális következményekkel járt volna.

Journal of Economic Literature (JEL)

kódok: E52, E62, G01, H12, H71, H72

Kulcsszavak: önkormányzat, Balmazújváros, gazdasági válság, konszolidáció, COVID-19 világjárvány, gazdálkodás, költségvetés, közszolgáltatások, állami támogatások, turizmus

SUMMARY

Municipal public service obligations are an essential part of every settlement. These are the tasks, responsibilities and services that the municipality is obliged to provide to its citizens. These obligations are typically defined by state and local laws and must be provided in a timely, efficient, safe, fair, affordable and value-based manner. The municipality has to provide these services in such a way that they meet the needs of the citizens and reflect the values of the community. The basic hypothesis of my study is that municipal public service obligations are essential for ensuring the well-being of a community. The second hypothesis is that a correlation can be shown in the operation of the local government, that the increasing obligation to perform public tasks did not entail the expansion of resources or the possibilities of attracting resources, and that the lack of state intervention would have had catastrophic consequences.

MAROSI GYÖRGY CSONGOR, PhD hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola (info@marosigyorgycsongor.hu).

Journal of Economic Literature (JEL)

codes: E52, E62, G01, H12, H71, H72

Keywords: the municipality, Balmazújváros, economic crisis, consolidation, COVID-19 pandemic, economic management, budget, public services, state subsidies, tourism

PROBLÉMAFELVETÉS

A magyarországi önkormányzatok számos problémával szembesültek az elmúlt években, például pénzügyi nehézségekkel, forráshiánnyal és kedvezőtlen nemzetközi gazdasági hatásokkal (Lentner, 2019; Bethlendi-Lentner, 2018). A 2020-as Covid-járvány elleni védekezés az önkormányzatok számára jelentős többletkiadást okozott, illetve a bevételi kapacitások is számottevően visszaestek a kormányzati forráselvonó intézkedések következtében (Hegedűs-Lentner, 2023). Az orosz-ukrán háború, de főleg az Európai Unió elhibázott szankciós politikája következtében az energiahordozók árainak az emelkedése elképesztő mértékű. S a háború, és a Covid-19 okán is szétestek az ipari-kereskedelmi láncolatok, akadoznak a szállítások. Ez bizonytalanságot jelent, többletkiadásokat, s már nem csak a szénhidrogén származékok áremelkedése miatt drágul a termelés, mindez pedig nyomja fel az inflációt (Tóth et al., 2023). Ezek a problémák továbbra is instabilitást okoznak a helyi hatóságok számára országszerte, és megnehezítik számukra, hogy alapvető szolgáltatásokat nyújtsanak polgáraik számára. A magyarországi önkormányzatok problémái közé tartozik az önállóság hiánya. A 2011-ben elfogadott önkormányzati törvény jelentős mértékben alakította át a helyi közszolgáltatási struktúrákat és az önkormányzati feladatokat. Az új kormányzati gondolkodás a decentralizációs kísérlet után egy erős centralizáció jegyeit vette fel (Kákai, 2019). A magyar kormány számos kihívással néz szembe az oktatás megreformálására, az egészségügyi szolgáltatások javítására, az átláthatóság előmozdítására és az olyan független intézmények megerősítésére, mint a civil

szervezetek és a média. A magyarországi önkormányzatok problémái meghatározóak az ország gazdasági fejlődése szempontjából. Az önkormányzatok nem tudnak olyan ügyekkel foglalkozni, mint a magas munkanélküliség, szociális problémák, környezetszennyezés és egészségügyi problémák (Csoba, 2015).

Amennyiben a település működése szempontjából fontos közfeladatok, fejlesztési célok tekintetében hiányoznak a megfelelő kompetenciák, az komoly versenyhátrányt jelenthet az adott település jövője tekintetében is. Ha mindez pedig nem egyedi esetben, hanem rendszerszinten, országosan válik jellemzővé, az az egész ország szempontjából jelenthet komoly versenyhátrányt (Finta, 2019). Ez a jelenség fokozottan azonosítható a keleti országrészen, ahol a helyi önkormányzatok gyakran korlátozott pénzeszközökkel és munkaerővel rendelkeznek olyan sürgető problémák megoldására, mint az infrastruktúra-fejlesztés, a szociális szolgáltatások vagy a közbiztonság.

A kihívások kezelése kulcsfontosságú lesz ahhoz, hogy a magyarországi önkormányzatok hatékonyan ki tudják szolgálni az állampolgárok szükségleteit, és elősegítsék a fenntartható társadalmi és gazdasági fejlődést.

A magyar önkormányzati rendszer elemzése során nem elég csak a problémákat vizsgálni. Az analízis eredménye után a változtatási-, és a szabályozási igényeket is meg kell határozni. Ennek keretében – ha szükséges – akár az átfogó reformot sem szabad kizárni. Ebben a vonatkozásban azonosítani kell egyrészt „rendszerhibákat” másrészt egyéb nehézségeket, amelyek igényelhetik az önkormányzati rendszer lényeges megváltoztatását. Ide kell érteni a működési hiányosságokat, vagy azokat a rendeltetés szerinti működésből adódó hibákat, amelyekkel újra és újra meg kell küzdeni. Ilyen például a kisközégségi jellegből adódó szétaprózottság-, és az ebből eredő kihívások, a funkcionális nehézségekből és a gazdasági hátrányokból adódó korlátok, a strukturális hibák, a forráshiány, vagy az eladósodás (Hegedűs – Novoszáth, 2018).

A VÁLSÁGKEZELÉS A HELYI ÖNKORMÁNYZATOKNÁL

Az elmúlt, alig féltüzednyi időszak nemzetközi szintű társadalmi, politikai, gazdasági történései, köztük a Covid-19 vírus által előidézett világjárvány, az annak nyomán bekövetkező recesszió, valamint az orosz-ukrán háború, és az azzal összefüggésben kialakuló nyersanyag- és energiahány, migrációs nyomás és általános gazdasági visszaesés a magyarországi települési önkormányzatokat is új kihívások elé állította. Tanulmányom fókuszában annak vizsgálata áll, hogy Balmazújváros önkormányzata milyen megoldásokat talált a koronavírusjárvány és az eszkalálódó orosz-ukrán konfliktus nyomán bekövetkező válság helyi szinten jelentkező következményeire. A konkrét, önkormányzati rendeletek és határozatok elemzésén alapuló vizsgálatot megelőzően a vonatkozó szakirodalmat tekintem át, mégpedig négy szempontból.

Elsőként azt mutatom be a vonatkozó hazai, túlnyomórészt nemzetközi szakirodalom alapján, hogy milyen eredményre vezethet az önkormányzati válságkezelési gyakorlatok vizsgálata, illetve, hogy mennyiben van relevanciája a napjainkban egyre gyakrabban jelentkező válsághelyzetekkel összefüggésben a helyi önkormányzatok rezilienciájának. Ezt követően egy fontos hazai kutatás kapcsán arra a kérdésre keresem a választ, hogy a Covid-19 veszélyhelyzet milyen hatást gyakorolt a magyarországi települési önkormányzatokra. (Lentner–Hegedűs, 2021) Harmadik lépésben azokat a veszély-, illetve járványhelyzeti jogszabályokat tekintem át nagy vonalakban, melyek valamilyen formában érintették a települési önkormányzatokat. A téma kimerítő tárgyalása nem célom, a vonatkozó jogszabályi környezet bemutatásának egyetlen indoka az, hogy szemléltethessem: nagyszámú, sok esetben nem minden elemében egyértelmű jogszabályt kellett megismerniük és alkalmazniuk az önkormányzatoknak a Covid-19 járványkezelés kapcsán. Harmadik lépésként azt vázolom, hogy az orosz-ukrán háború milyen hatással van a magyarországi települési önkormányzatok gazdálkodására. Nem térek ki a problémakör valamennyi

aspektusára, ezt jelen tanulmány terjedelmi korlátai sem tennék lehetővé, ehelyett inkább azt mutatom be, hogy az úgynevezett rezsicsökkenés miként jelentkezett az önkormányzatoknál. Mindezeket követően kerül sor Balmazújváros gazdálkodásának elemzésére, a 2020., 2021., 2022. és 2023. évi költségvetési rendeletek alapján, majd a település polgármesterével készített interjúból levonható főbb megállapításokat fogalmazom meg.

ÖNKORMÁNYZATI VÁLSÁGKEZELÉSI GYAKORLATOK VIZSGÁLATA ÉS A REZILIENCIA ÉRTELMEZÉSI KERETEI – SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

Az önkormányzati válságkezelési gyakorlatok vizsgálata újabban a Covid-19 világjárvány kapcsán került a társadalomtudományi kutatóműhelyek érdeklődésének homlokterébe (Pálné, 2023). Háborúk, természeti katasztrófák, gazdasági katalizmák, melyek következményeire a közösségeknek megoldást kellett találniuk, korábban is voltak, az újdonságot az jelenti, hogy mivel a problémák egyre inkább globális szinten jelentkeznek, ezért a kormányoknak nem elég nemzeti, illetve helyi szinten reagálniuk, tekintettel kell lenniük a nemzetközi közösség által adott megoldásokra is. Az, hogy a kormányzatok e globálisan meghatározott kereteken belül milyen intézkedéseket tartanak indokoltnak, nagyban függ attól, hogy milyen jellegű a válság, milyen eszközök és erőforrások állnak az adott ország rendelkezésére, de nem elhanyagolható a történelmi múlt, a kulturális környezet, a tradíciók, adott esetben az aktuálpolitikai megfontolások hatása sem (Pálné, 2023).

Az újabb kutatások, amellet, hogy igyekeznek feltárni a válságkezelés rövid távú megoldásait, és a jó gyakorlatok alapján fogalmaznak meg általános érvényű javaslatokat, egyúttal a reziliencia nélkülözhetetlenségére is felhívják a figyelmet (Welsh, 2014; Zitek–Klimova, 2020), értve e kontextusban reziliencia alatt a külső, hirtelen megváltozó körülményekhez való alkalmazkodás képességét, valamint a sokkhatásokkal szembeni ellenállóképességet (Sebestyén et al., 2020).

A reziliencia eredetileg az ökológia, majd a biztonságstudományok terén vált népszerű témává, kétségtelenül helye van azonban a regionális kutatásokban is, hiszen napjainkban nagyon is releváns kérdés, hogy a régiók, megyék, városok vagy az ezeknél is kisebb önkormányzati rendszerek miként képesek adaptálódni a sokszereű külső hatások következtében megváltozott viszonyokhoz (Finta et al., 2020).

Lényeges ugyanakkor látnunk, hogy a reziliencia nem kétfázisú fogalom, amely vagy van, vagy hiányzik: sokféle formában megnyilvánulhat, és ez a megállapítás különösen a közösségi rendszerek esetében érvényes (Székely, 2015). Longstaff és munkatársai szerint egy közösség kétféleképpen lehet reziliens: az egyik esetben korlátozott erőforrásokkal rendelkezik, melyet azonban a magas adaptív képesség kiegyenlít, a másik esetben az adaptációs képesség alacsony, ellenben bőven rendelkezik erőforrásokkal (Longstaff et al., 2010). Neocleoust (2013) ugyanakkor úgy vélekedik, hogy célszerű kellő fenntartással kezelni a reziliencialapú gondolkodást, mely ad absurdum a felelősségnek a közösségre való áthárításában is testet ölthet, és remek hivatkozási alapot teremthet a kormányzatok számára akkor, ha feladataikat központi szinten nem képesek ellátni, vagy éppen a közösség életébe kívánnak (nem teljesen legitím módon, például politikai megfontolásokból) beavatkozni (Neocleoust 2013; Slater 2014).

Az evolucionista közgazdaságtanra épülő elmélet szerint (Helmsing, 2001; Boschma, 2004) a régiók folytonos változásban lévő entitások, melyek versenyképessége – s ilyenformán adaptációs képessége – a szervek és szervezetek közötti tudásáramlás és az innováció megosztásán alapul. Mindkettő régióspecifikus eszköz, hiszen a felhalmozott tudás régióként eltérő. Ilyenformán minden régió egy saját növekedési pályát fut be, ebből azonban az is következik, hogy azt lehetetlen modellezni, hogy egy majdan bekövetkező külső sokk hatására ez a pálya miként módosul (Boschma, 2004; Krabatné, 2022). Christopherson és szerzőtársai (2010) szerint ez azt is jelenti, hogy értelmetlen arra kapacitálni eltérő adottságú térségeket, hogy azonos intézményi megoldásokat vezet-

senek be (Finta et al., 2020). Jülich (2017) ezzel együtt arra is rámutat, hogy a reziliencia kérdését jellemzően nemzetközi, nemzeti, legfeljebb globális szinten szokás tárgyalni, és arról sokan hajlamosak elfelejtkezni, hogy a sokkhatásokhoz való adaptálódás mikéntje – éppen a térségi különbségek okán – lokálisan eltérő, ha pedig ténylegesen is bekövetkezik a veszélyhelyzet, a helyi közösség az, amely leggyorsabban és leginkább a helyi viszonyokra szabottan tud reagálni.

A Covid-19 ugyan teljesen nyilvánvaló módon egy globális sokkhatás volt, ám a válságkezelés – a nemzetközi fellépés késedelmes, illetve elégtelen volta miatt – elsődlegesen nemzeti szinten zajlott. A kormányok a nemzetközi (ENSZ, Európai Unió) fellépésre nem tudtak várni, a helyi szerepvállalásnak pedig nem sok teret hagyva határozták meg a járvány miatti veszélyhelyzetben irányadó szabályokat: Bouckaert és munkatársai (2020) ezt a sajátos kormányzási modellt „koronacionalizmus” elnevezéssel illették (Finta et al., 2020:186).

Az OECD ugyanakkor már 2020-ban felhívta a figyelmet a kormányzati és a lokális szint együttműködésének szükségességére, különösen a legkitettebb társadalmi csoportokról való gondoskodás terén (OECD, 2020a), főként az elmaradottabb, rosszabb infrastruktúrával, fejletlen közlekedési hálózattal rendelkező, egyébként is munkanélküliséggel küzdő térségekben (OECD, 2020b).

A fentebb hivatkozott szakirodalmak annak megértéséhez nyújtanak segítséget, hogy a koronavírusjárványhoz hasonló sokkok kezelése csakis úgy lehet eredményes, ha a kormányzatok az érintett hatóságok, szakértők és a helyi közösségek aktív közreműködésével, a helyi sajátosságok/szükségletek figyelembe vételével határozzák meg a cselekvés mikéntjét (Pöhler et al., 2020), a végrehajtás során pedig biztosítják a tudásáramlás lehetőségét (Finta et al., 2020:186). Azonosíthatók további, a rezilienciát elősegítő tényezők is, így alapvető jelentőségű, hogy tudatosan építsék a központ és a helyi szervek, szervezetek, valamint a helyi szervek és polgárok közötti bizalmat, erősítsék a kommunikáci-

ős csatornákat, dolgozzanak ki előre különféle konfliktuskezelési forgatókönyveket, gyakorolják be, mi a teendő a veszélyhelyzet bekövetkezése esetén (McCann et al., 2021). Ez a fajta tudás nem szereshető meg néhány nap alatt, a készségek és képességek pedig nem alakíthatók ki éles helyzetben. Tudatos tervezésre és hosszú tanulási folyamatra van szükség, a kormányzati és önkormányzati stratégiákat abban a tudatban kell megalkotni, hogy válságok bármikor bekövetkezhetnek (Haase, 2009; Pálné, 2023).

A COVID-19 VESZÉLYHELYZET ÖNKORMÁNYZATOKRA GYAKOROLT HATÁSA – HAZAI KUTATÁSI EREDMÉNYEK ÁTTEKINTÉSE

A Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutató-központ (KRTK) Regionális Kutatások Intézete 2020 tavaszán folytatott telefonos kérdőíves felmérést 44 települési önkormányzat vezetőjének bevonásával. A kutatók általában véve nem találták megalapozottnak azt az ellenzéki sajtóban gyakorta megjelenő vélekedést, miszerint a járványkezelés kapcsán tovább romlott volna a kormányzat és a települési önkormányzatok közötti viszony. Ugyan a megkérdezett polgármesterek nagy többsége a pénzügyi megszorítások/elvonások, valamint a kevésnek bizonyuló információk miatti elégedetlenségének adott hangot, ezt azonban a pártállás nem befolyásolta. A járvány kezelésének és a védekezésnek a mikéntjét a kormányzat határozta meg, túl sok lehetőséget nem hagyott a helyi megoldások kidolgozására, erre azonban – mutat rá Finta (2020) – nem is feltétlenül mutatkozott szükség, hiszen a járvány egyes fázisai alapvetően azonosan alakultak minden településen, ha voltak is eltérések, azok a nagyobb városok és falvak közötti méretkülönbségekből adódtak. A települési önkormányzatok a felmerült feladatokat az online megküldött rendelkezések alapján hajtották végre, de a lehetőségtől, hogy a központi szabályozás esetleges hézagait kitöltsék, nem voltak elzárva. A felmérésbe bevont polgármesterek jellemzően arról számoltak be, hogy a megyei önkormányzatoktól érdemi segítségét nem különösebben

kaptak, intézményes formája a többi települési önkormányzattal való együttműködésnek nem alakult ki, egyes települések között azonban bizonyos informális megoldások azonban jól működtek, a kisebb települések esetében pedig eredményesnek bizonyult a civilek (önkéntesek) bevonása (Finta et al., 2020:196–197).

A Balázs–Hoffman szerzőpáros (2021) ezzel szemben azzal érvel, hogy az önkormányzatiság a koronavírus-járvány, illetve az ahhoz hasonló veszélyhelyzetek idején óhatatlanul sérül, ugyanis az ilyen esetekben indokolt intézkedések centralizált rendszerekben gyorsabban és ellenőrzött módon hajthatók végre. 2020-ban, a veszélyhelyzet kihirdetését követően a centralizáció nemcsak a központi hatalom és a települési önkormányzatok viszonylatában jelent meg, hanem az önkormányzati szervezetrendszeren belül is (Balázs–Hoffman, 2021). A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: KAT. TV.) 2022. október 31-ig hatályban volt 46. § (4) bekezdése kimondta, hogy veszélyhelyzetben a polgármester gyakorolja a települési önkormányzat képviselő-testületének feladat- és hatáskörét. Ez a gyakorlatban sajátos, az önkormányzatiságot háttérbe szorító döntéshozatali mechanizmust jelentett, amennyiben a testületi döntéshozatalt felváltotta a polgármester egy személyi igazgatása: néhány kivételtől eltekintve a polgármester gyakorolta az összes képviselő-testületi hatáskört, így a jogalkotási (értsd: önkormányzati rendeletalkotási) hatáskört is. A KAT. TV. hivatkozott szakasza csak szűk körben korlátozta a polgármester veszélyhelyzeti jogkörét, amennyiben „nem foglalhat állást önkormányzati intézmény átszervezéséről, megszüntetéséről, ellátási, szolgáltatási körzeteiről, ha a szolgáltatás a települést is érinti” (KAT. TV. 46. § (4) bek.). A döntések legitimitációját ez esetben az biztosította, hogy a település életében legfontosabbnak számító, a képviselő-testület kizárólagos hatáskörébe tartozó ügyekben a döntés jogát egy, a helyi polgárok által közvetlenül választott tisztviselőre, vagyis a polgármesterre ruházták. Ennek a megoldásnak az a jogpoliti-

kai indoka, hogy veszélyhelyzet idején a testületi döntés nehezen kivitelezhető, adott esetben hátráltathatja a gyorsaságot igénylő védelmi reagálást (Balázs–Hoffman, 2021).

Balázs és szerzőtársa szerint abból, ahogyan egy települési önkormányzat reagál egy ilyen jogi helyzetre, következtetés vonható le az adott önkormányzat, de akár az egész önkormányzati rendszer reziliencia képességére. A gyakorlatban előfordultak ugyan olyan (a sajtó által kimerítően dokumentált) esetek, amikor a polgármester visszaélészerűen élt a KAT. TV. 46. § (4) bekezdésében ráruházott jogosultságával (például a testületben pártállást tekintve kisebbségbe került polgármester visszavonta a képviselő-testület tagjainak díjazását), de a jó példák gyakoribbak voltak. Kiemelendő a Budapest Főváros Önkormányzatánál alkalmazott megoldás: a főpolgármester utasításba foglalta, hogy a veszélyhelyzeti döntést megelőzően kötelező jelleggel konzultál a közgyűlési képviselőcsoportok vezetőivel mindazon ügyekben, melyek „normál” viszonyok között a képviselő-testület hatáskörébe tartoznak. Így nem sérültek sem a KAT. TV. 46. § (4) bekezdésében írtak, sem az önkormányzatiság elve (Balázs–Hoffman, 2021).

Tanulmányos eredményekre jutottak ezzel kapcsolatosan a KRTK Regionális Kutatások Intézetének kutatói is, a 2020-as – a fentiekben már hivatkozott – felmérésük szerint a polgármesterek egy része úgy vélte, hogy a megváltozott döntési mechanizmus akár bizalmatlanná is teheti a lakosságot az önkormányzattal szemben, más polgármesterek azonban a gyors és rugalmas döntés lehetőségét felismerve üdvözölték a felhatalmazást. A fővárosi önkormányzat által bevezetett megoldás nem volt egyedí, idővel több polgármester is kialakított egyfajta konzultációs fórumot, például operatív csoportot hoztak létre a képviselő-testületi tagok, az önkormányzati intézmények vezetőinek, néhol a helyi rendőrkapitánynak és a kórházigazgatónak a bevonásával. Egyes településeken ezek a team-ek nemcsak a konzultáció színtereként működtek, de formális szavazást is tartottak, és a polgármester egy-

személyi döntését a szavazás eredményének figyelembe vételével hozta meg (Finta et al., 2020:195).

Balázs és szerzőtársa ugyanakkor nemcsak a reziliencia-képesség fejlesztésének lehetőségeit látja a veszélyhelyzeti szabályozásban, hanem felhívja a figyelmet a centralizáció veszélyeire is. Ilyen veszélyként azonosítják a kormányzat egyes, önkormányzati adók elvonásával járó intézkedéseit. Példaként említhetők egyes, a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében bevezetett adózási könnyítések, így az idegenforgalmi adó felfüggesztése (140/2020. (IV. 21.) Korm. rend. 5. §), mely a válsághelyzetben indokolttá váló korlátozások által sújtott idegenforgalmi ágazat megsegítését szolgálta, ám kétségekívül nehéz helyzetbe hozta az idegenforgalmi adó címzettjeit, vagyis az önkormányzatokat, adott esetben számottevő adóbevételtől megfosztva azokat (Balázs–Hoffman, 2021). A másik, jóval egyértelműbb centralizációs célokat szolgáló kormányzati intézkedés a gépjármű adóból származó bevételektől fosztotta meg a települési önkormányzatokat: a gépjárműadó beszedése változatlanul a jegyző átruházott hatáskörében maradt, ellenben a 2020-ban beszedett adóbevétel a központi költségvetésbe, azon belül is a Járvány Elleni Védekezési Alap fejezetbe került (92/2020. (IV. 6.) Korm. rend. 4. §).

A járványhelyzet idején ugyanakkor a centralizáció mellett decentralizációs törekvések is megfigyelhetők voltak, habár – miként arra Balázs és szerzőtársa (2021) rámutatott – ezek nem feltétlenül nélkülözték az aktuálpolitikai áthallásokat. Eklatáns példája ennek a kijárási korlátozás meghosszabbításáról szóló kormányrendelet, mely felhatalmazta a polgármestereket, hogy a 2020-as húsvéti ünnepek idejére a kormányrendeletben írtaknál szigorúbb helyben érvényes szabályokat határozzon meg, illetve a rendeletben foglaltaknál szigorúbban szabályozhatja azt is, hogy a 65 életéven felüliek mikor mehetnek a piacra (95/2020. (IV. 9.) Korm. rend. 2. §, 3. §; 71/2020. (III. 27.) Korm. rend.). Kétségtelen, hogy a 2020 tavaszi járványhelyzet valóban

indokolttá tette akár a legszigorúbb kijárási korlátozásokat is, ám könnyen belátható, hogy az ilyen tartalmú intézkedések felháborodást váltottak ki a lakosság körében. Balázs és szerzőtársa szerint itt a kormányzat azon törekvése érhető tetten, hogy a népszerűtlen döntések meghozatalának felelősségét a polgármesterekre, illetve a főpolgármesterre hárítsa (Balázs–Hoffman, 2021:14–15).

A járványhelyzeti viszonyok között is érvényesnek tűnik Szlávik János több mint két évtizeddel ezelőtt tett megállapítása, miszerint „egy olyan politika, amely erős jövedelemkoncentrációt valósít meg és az önkormányzati szint erőforrás-ellátottsága bizonytalan és esetleges, elsorvaszthat bármely helyi fenntarthatósági kezdeményezést” (Szlávik, 2002:13).

Pálné (2023) szerint nem lehet egyértelműen kimondani, hogy válsághelyzetek idején a centralizáció hatékonyabb, a decentralizáció pedig kerülendő lenne, miként ennek az elmentetje sem állítható. Tény, hogy a hatalmi központok jelentősebb erőforrásokkal rendelkeznek, a problémákat régiókon, megyehatárokon átívelően képesek kezelni, miközben a területi szervektől inkább várható a gyors és a helyi szempontokat figyelembe vevő reakció (Sleszynski et al., 2022).

Az alá- és félrendeltségi viszonyon és utasításos rendszeren alapuló bürokratikus kormányzati modellek elsődlegesen azért nem alkalmasak a váratlanul bekövetkező sokkhatások kezelésére, mert „nem képesek megbirkózni a félreérthető, komplex és bizonytalan helyzetek információigényével” (Oparin–Salamon, 2013:83). A megoldást a hálózati kormányzás irányába történő elmozdulás, a többszereplős döntéshozatali modellek adaptálása jelenthetné. A hálózatokban ugyanis a szereplők egyenrangúak, a tudásáramlás hatékonyabb, a költségek racionalizálhatók, és bár az elszámoltathatóság problémákba ütközhet, ám ez a bizalomszint növelésével kompenzálható (Oparin–Salamon, 2013; Lee, 2019), a hálózati menedzsment révén pedig kontrollálhatók az együttműködést akadályozó tényezők (Löffler, 2003).

A COVID-19 JÁRVÁNYKEZELÉS JOGI KÖRNYEZETE

A települési önkormányzatok a Covid-19 világjárvány kezelésében és a védekezésben jelentős szerepet kaptak, egyúttal azonban hatalmas nyomás is nehezedett rájuk: a korábbinál jóval több feladattal kellett megbirkózniuk, emellett meg kellett tenniük mindent annak érdekében, hogy településükön elejét vegyék a koronavírus további terjedésének (Baranyai et al., 2020).

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) 2020. január 30-án hirdette ki az egész világra vonatkozóan az egészségügyi vészhelyzetet. Magyarországon az első megbetegedést 2020. március 04. napján jelentették be, az első halálesetet 2020. március 15-én (Szerencsés et al., 2021). A magyar kormány 2020. március 11-én hirdette ki – alaptörvényi felhatalmazás alapján – a veszélyhelyzetet az új koronavírus-járványra tekintettel (40/2020. (III. 11.) Korm. rend.), 2020. június 18-tól kezdődően pedig járványügyi készültséget vezetett be (283/2020. (VI. 17.) Korm. rend.), ez utóbbit az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvényben (EüTV. 228. §) foglaltak alapján (Draskovich, 2021). Az Alaptörvény 2020. március 11-én hatályos 53. §-a értelmében veszélyhelyzet idején a kormányrendeletet alkothat, amelyrendelettel – a sarkalatos törvényben részletezettek szerint – felfüggesztheti egyes törvények alkalmazását, eltérhet törvényi rendelkezésektől, illetve egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat (Draskovics, 2020).

A járványhelyzet kapcsán az önkormányzatokat (is) érintő jogi szabályozás kereteit az Alaptörvény, az egészségügyről szóló törvény, valamint a katasztrófavédelemről szóló törvény határozta meg (2011. évi CXXVIII. tv.). A veszélyhelyzetre tekintettel a Mőtv. egyes rendelkezéseit eltérően kellett alkalmazni. Emellett megemlítendő, hogy az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (ÁKR.) némely szakaszait is érintették a veszélyhelyzeti jogszabály-változások, habár különleges járványügyi rendelkezések bevezetésére nem volt szükség, legfőképpen azért nem, mert a közigazgatási hatósági eljárás döntően iratok alapján folyik, az ügyfelek jelenléte az

ügytípusok jelentős hányadában nem indokolt (Balázs–Hoffman 2020).

Az 546/2020. (XII. 2.) Korm. rendelet előírta, hogy a településképi követelményeket érintő szakmai egyeztetés, konzultáció, illetve maga a véleményezési eljárás online formában, lehetőség szerint videokonferencia révén folytatható le. Az 549/2020. (XII. 2.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet megszüntetéséig terjedő időszakra a települési képviselő-testület hatáskörébe utalta a kerti hulladék és az avar égetésére vonatkozó szabályok megállapítását. Az 535/2020. (XII. 1.) Korm. rendelet megtiltotta az önkormányzatoknak a 2021-es évre vonatkozóan, hogy új helyi adókat vezessenek be, a már meglévő adókat emeljék, illetve adókedvezményeket töröljenek el. A 4/2021. (I. 14.) Korm. rendelet a huszonötezer főnél kevesebb lakosságú települések kompenzációjáról rendelkezett, ellentételenként ezzel azt a veszteséget, melyet az iparűzési adó 1 százalékra csökkentése eredményezett. A 30/2021. (I. 29.) Korm. rendelet értelmében a veszélyhelyzet megszűnését követő napig sem időközi választások, sem helyi népszavazások nem tűzhetők ki, a már kitűzött választások/népszavazások ezen időszakon belül nem tarthatók meg. A 15/2021. (I. 22.) Korm. rendelet szerint, amennyiben a polgármesteri és alpolgármesteri tisztség egyidejűleg üresedik meg, úgy a polgármesteri feladat- és hatásköröket a képviselő-testület ülésének összehívására és vezetésére kijelölt képviselő gyakorolja.

A 137/2021. (III. 23.) Korm. rendelet alapján a járvány elleni védekezés érdekében az önkormányzati szakrendelők a területileg illetékes kórházak szakmai irányítása alá kerültek. A 128/2021. (III. 13.) Korm. rendelet automatikusan meghosszabbította a gyermekgondozást segítő ellátásra való jogosultságot. A 104/2021. (III. 5.) Korm. rendelet a védelmi intézkedések ideiglenes szigorításáról, így – többek között – az óvodák és iskolák két hétre szóló bezárásáról rendelkezett. Az 599/2021. (X. 28.) Korm. rendelet kötelezővé tette meghatározott esetekben a koronavírus elleni védőoltás felvételét az állami és az önkormányzati intézmények foglalkoztatottjai körében.

A fenti, korántsem teljes körű felsorolás alapján látható, hogy az önkormányzati feladatkörök a veszélyhelyzet elrendelését követő időszakban megszorodtak: így végre kellett hajtaniuk a veszélyhelyzettel, járványkezeléssel kapcsolatos kormányzati intézkedéseket; járványügyi intézkedéseket hoztak saját hatáskörben; a szociális ellátás terén is több új feladatot kaptak (Draskovich, 2021). A feladatok végrehajtása ugyanakkor településként eltérően alakult, és ennek csak egyik oka volt az egyes önkormányzatok anyagi forrásai közötti eltérés (Zongor, 2020).

A Miniszterelnökség és a Belügyminisztérium – érzékelve, hogy a felmerülő kérdések adott esetben az önkormányzati feladatok végrehajtását is nehezítheti – 2020. március 27-én kiadott egy segédletet, mely részben az aktuálisan hatályos veszélyhelyzeti jogszabályok gyűjteményét tartalmazta, másrészt kérdés-felelet formájában igyekezett orientálni a polgármestereket és a jegyzőket. Ez utóbbival kapcsolatosan ugyanakkor érdemes kiemelni, hogy a tájékoztatást a BM önkormányzati államtitkára és a Miniszterelnökség területi közigazgatásért felelős államtitkára jegyezte, az egyes kérdésekre (például „A polgármesteri döntésekre milyen követelmények vonatkoznak?”, „Mi történjen a képviselői tiszteletdíjakkal?” stb.) adott válaszok legtöbbje tartalmazta az „álláspontunk szerint”, illetve az „álláspontunk szerint ez a rendelkezés azt is jelenti” fordulatok valamelyikét, vagyis azt, hogy egyértelmű eligazítást nem tartalmaztak (BM, 2020). Ez ugyanakkor értelmezhető akként, hogy a kormányzat lehetővé tette, hogy konkrét központi szabályozás hiányában a települési önkormányzatok a helyi viszonyokra szabják a végrehajtást.

A KRTK Regionális Kutatások Intézete által folytatott – fentebb már hivatkozott – felmérés (Finta et al., 2020) eredményei is arra engednek következtetni, hogy a települési polgármesterek számára nem volt teljesen egyértelmű, hogy melyek a kötelező és melyek az önként vállalt feladatok, ennek okaként pedig a kutatók a központi kommunikáció elégtelen vagy sokszor kifejezetten ellentmon-

dásos voltát azonosították. A polgármesterek jellemzően önként vállalt feladatként kezelték a fertőtlenítést, a védőeszközök, maszkok biztosítását (különösen az önkormányzati épületeken kívül, a közterületeken), és arra is akadt példa, hogy az önkormányzat éppen a veszélyhelyzetre hivatkozással változtatta meg egyes kötelező feladatok ellátását, a végrehajtott feladatok körét. Egy példával megvilágítva: az egyik kisközségben az érintkezések számát csökkentendő, a házi segítségnyújtásból elhagyták az ellátott lakóterének takarítását, udvarának rendben tartását, egy másik településen azonban éppen az idősek fokozott védelme érdekében elkezdtek nyújtani ezeket a szolgáltatásokat is. Vagy hasonlóképpen, egyes helyeken a járványhelyzet miatt felfüggesztették a falubuszok használatát, máshol sűrítették a járatszámot, főként abból a célból, hogy a közeli város hipermarketjében nagy tételben vásárolhassanak tartós élelmiszereket a közintézmények és a rászoruló polgárok számára (Finta et al., 2020:189).

A KRTK kutatása egyértelműen a járványhelyzet javára írta, hogy a települési önkormányzatok megtapasztalhatták, miként működik a gyakorlatban az e-közigazgatás, és felismerhették az online ügyintézés, a polgárokkal és a központi szervekkel való internetes kapcsolattartás, valamint nem utolsósorban a home office munkavégzés előnyeit (Finta et al., 2020:196).

AZ OROSZ-UKRÁN HÁBORÚ HATÁSA A MAGYARORSZÁGI TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATOK GAZDÁLKODÁSÁRA

Éppen csak fellelegezhetett a világ a koronavírus-járvány után, máris egy újabb sokk-hatás érte a nemzetközi közösséget: Oroszország 2022. február 24-én megtámadta Ukrajnát. Ez az első háború a második világháború óta, mely Európa országait is közvetlenül érinti: nyomában menekültválság, nyersanyag-, energia- és élelmiszerhiány lépett fel, az Oroszország ellen bevezetett szankciók pedig közvetve az európai uniós tagállamokat is sújtják (EU Tanácsa, 2023).

A továbbiakban kifejezetten azokra a magyarországi gazdasági-pénzügyi intézkedések némelyikére térek ki, melyek hátrányosan érintették (illetve jelenleg is érintik) a települési önkormányzatokat.

2021 folyamán a Covid-19 járványból való kilábalást elősegítendő, az úgynevezett rezsicsökkentés keretében a kormány a tíz főnél kevesebb foglalkoztatottal rendelkező, legfeljebb 4 milliárd forint árbevételű/mérlegfőösszegű vállalkozások számára lehetővé tette, hogy belépjenek a nyomott árat biztosító egyetemes szolgáltatói körbe. 2021 decemberében Gulyás Gergely, a Miniszterelnökség élén álló miniszter bejelentette, hogy az egyre inkább elszabaduló árak miatt az önkormányzatok számára is lehetővé teszik, hogy alacsonyabb, „rezsicsökkentett” áron jussanak villamos energiához (Hirado.hu, 2021). 2022 júniusában Nagy Márton gazdaságfejlesztési miniszter azonban már úgy nyilatkozott, hogy az önkormányzatokat ki kell léptetni ebből a körből, mondván, „az önkormányzatok jelentős része ki tudja termelni a nagyobb energiaszámlákat”, ezzel is hozzájárulva a 2023. évi 3,5 százalékos GDP-arányos hiánycél eléréséhez (Telex.hu, 2022).

A 289/2022. (VIII. 5.) Korm. rendelettel bevezetett intézkedés azzal a következménnyel járt, hogy azok az önkormányzatok, melyek 2022. július 1-jéig nem tudtak szerződést kötni a szolgáltatóval, a korábbinál jóval magasabb – esetenként öt-hatszoros áron juthattak földgázhoz, villamos energiához. A Közbeszerzési Adatbázisban közzétett szerződések közül a konkrét szám adatok is megismerhetők. Például Makó Város Önkormányzata, és az általa tulajdonolt két cég a 2022. október 1. és 2023. október 1. közötti időszakra 559 ezer m³/5,9MWh földgázmennyiségre szerződött az MVM Next Energiakereskedelmi Zrt.-vel, nettó 649,5 millió forint összegért. Az ezt megelőző szerződési időszakban ugyanakkor ennél jóval nagyobb mennyiséget (627 m³, 6 ezer MWh) kaptak ötödannyi áron (nettó 116,7 millió forintért) (Erdélyi, 2022).

Az önkormányzatok a rezsinövekedés miatt megszorító intézkedések sorát hozták, intézmé-

nyeket zártak be, szolgáltatásokat függesztettek fel, például épületek diszkvilágítását kapcsolták le; leállították a szökőkutakat; sok helyen elmaradt a város karácsonyi díszkivilágítása, nem tartották meg a karácsonyi kirakodóvásárokat; egyes településeken az éjszakai órákra a közvilágítást kapcsolták le; korlátozták a művelődési házak, könyvtárak, múzeumok, uszodák nyitva tartását (Erdélyi, 2022).

A kép ugyanakkor úgy teljes, ha jelezzük: a kormány 2023 áprilisában módosította a fenti intézkedések alapját képező, az egyetemes szolgáltatásra jogosultak körének meghatározásáról szóló kormányrendeletet, és 2023. május 1-jei hatállyal akként rendelkezett, hogy meghatározott felhasználók, így az önkormányzatok esetében csökken a fizetendő villamosenergia, illetve a földgáz ára (előbbi a szolgáltatási szerződésben meghatározott tarifához képest 59 százalékkal, utóbbi 52 százalékkal) (126/2023. (IV. 17.) Korm. rendelet; 127/2023. (IV. 17.) Korm. rendelet; 128/2023. (IV. 17.) Korm. rendelet).

A BALMAZÚJVÁROSI ÖNKORMÁNYZAT SZERKEZETE, MŰKÖDÉSÉNEK ALAPPILLÉREI

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) jogokat és lehetőségeket biztosít a helyi közigazgatási szerveknek a közügyek saját hatáskörben és a lakosság érdekében történő szabályozása és igazgatása terén. Az önkormányzati törvény meghatározza az ellátandó feladatokat, amelyek a helyi társadalom közösségi életének legfontosabb területeit érintik.

Balmazújváros önkormányzata lehetővé teszi, hogy a választópolgárok helyi közössége – közvetlenül vagy a választott helyi önkormányzatuk útján – önállóan és demokratikusan intézze a helyi érdekű közügyeit. Az önkormányzat ellátja a törvényben meghatározott kötelező és az általa önként vállalt feladat- és hatásköröket. Az önkormányzás joga a választópolgárok közösségét illeti meg, akik a választott képviselők útján és a helyi népszavazáson történő részvételükkel gyakorolják az önkor-

mányzáshoz való közösségi jogait. A helyi közügyek a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátásához, a közhatalom önkormányzati típusú helyi gyakorlásához, valamint mindezek szervezeti, személyi és anyagi feltételeinek helyi megteremtéséhez kapcsolódnak. Az önkormányzat – a törvény keretei között – önállóan szabályozhatja, illetve egyedi ügyekben szabadon igazgathatja a feladat- és hatáskörébe tartozó helyi közügyeket. Az Alkotmánybíróság vagy bíróság csak jogszabálysértés esetén bírálhatja felül a döntéseket. Az önkormányzat – a választott helyi képviselő-testület által vagy a helyi népszavazás döntésével – önként vállalhatja minden olyan helyi közügy önálló megoldását, amelyet jogszabály nem utal más szerv hatáskörébe. Az önként vállalt helyi közügyekben az önkormányzat mindent megtehet, ami jogszabályt nem sért. Az önkormányzat szervezeti felépítése igazodik ezekhez a törvénybe foglalt feladatokhoz, a helyi sajátosságok figyelembevételével (BVÖ, 2023).

Az egységes hivatal az alábbi nem önálló belső szervezeti egységekre tagozódik:

- Jegyző (Pályázatiőrök, Aljegyző);
- Titkársági Osztály;
- Foglalkoztatás-irányítási Csoport
- Szociális Csoport
- Pénzügyi Osztály;
- Hatósági Osztály;
- Hortobágyi Kirendeltség (BVÖ, 2020).

Az önkormányzat gazdálkodása

A helyi önkormányzat bevételeit és kiadásait a helyi önkormányzat költségvetéséről szóló rendelet tartalmazza. A rendelet gyakorlatilag a költségvetés bevételeinek- és kiadásainak felosztása. Az államháztartásról szóló törvény rendelkezéseinek megfelelően a költségvetés tartalmazza a bevételeket és kiadásokat működési és felhalmozási kategóriákban, valamint kiemelt előirányzatok szerinti bontásban. Emellett a kötelező, az önként vállalt és az államigazgatási feladatokra vonatkozó előirányzatokat is megjelöli. A költségvetési szervek bevételi és kiadási előirányzatait is

kiemelt előirányzatok és feladattípusok szerint bontja, és az egyenlegét a működési és felhalmozási bevételek és kiadások egyenlege szerint határozza meg. Ezek közé tartoznak a költségvetési hiány belső finanszírozására és külső finanszírozására szolgáló finanszírozási bevételi előirányzatok, valamint a költségvetési évben megvalósítandó fejlesztési célokhoz szükséges adósságot keletkeztető ügyletek és az azokból eredő kötelezettségek. A szöveg említi továbbá az önkormányzat hatásköreit a költségvetés végrehajtásával és a finanszírozási bevételekkel és kiadásokkal kapcsolatban, valamint az évközi többletignyeket, általános tartalékot és céltartalékot. A törvény értelmében a helyi önkormányzatok nem tervezhetnek működési hiányt, ezért csak külső finanszírozású, működési célú, éven túli költségvetési hiány lehet elfogadott.

Az önkormányzat jegyzője felelős a helyi önkormányzat költségvetési rendeletének előkészítéséért a meghatározott tervszámok alapján. A jegyző az önkormányzat hivatala útján látja el a tervezési, gazdálkodási, ellenőrzési, finanszírozási, adatszolgáltatási és beszámolási feladatait az önkormányzat bevételeivel és kiadásaival kapcsolatban. Az előkészített önkormányzati költségvetési rendelettervezetet a polgármester február 15-ig nyújtja be a képviselőtestületnek. Ezek a szabályok a helyi nemzetiségi önkormányzatra is vonatkoznak. Az önkormányzat bevételei döntően három csoportba sorolhatók: a saját bevétel, a központi költségvetésből átengedett bevétel, és az állami támogatások, hozzájárulások.

Az önkormányzat saját bevételeit a következő jövedelmek biztosítják:

- helyi adó (törvényben a helyi önkormányzat javára megállapított adó);
- települési adó;
- saját tevékenységből származó bevétel (pl. gazdasági társaságok osztaléka);
- a helyi önkormányzatot megillető illeték (díjak, bírságok);
- az önkormányzat és intézményei egyéb sajátos bevételei (pl. fürdőbevételek).

Átengedett központi bevételek

A helyi önkormányzatok számára átengedett központi bevételek fajtáját és mértékét a központi költségvetésről szóló törvény határozza meg. Ennek alapján átengedett központi bevétel a központi költségvetés és a települési önkormányzat (60–40%) között megosztásra kerül a belföldi gépjárművek után beszedett adó. A települési önkormányzatot illeti meg a gépjárműadóhoz kapcsolódó bírságokból, pótlékokból és végrehajtásból származó bevétel 10%-a. A közúti közlekedésről szóló törvény felhatalmazása alapján a közlekedési szabálytalanság miatt kiszabott közigazgatási bírság behajtásából és végrehajtásából származó bevétel 40%-a, illetve a települési önkormányzat területén a közterület-felügyelet által kiszabott közigazgatási bírság 100%-a. A települési önkormányzat jegyzője által jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírság teljes összege és a területileg illetékes kormányhivatal környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelete által az adott települési önkormányzat területén kiszabott és befolyt környezetvédelmi bírságok meghatározott mértéke (30%). A termőföld bérbeadásából származó jövedelem utáni személyi jövedelemadó is Balmazújvárost illeti meg.

Állami támogatások, hozzájárulások

A központi költségvetés támogatja az általános működést és ágazati feladatokat. Ilyen például a foglalkoztatott köztisztviselők illetménye és járulékai, a közfoglalkoztatáshoz nyújtott támogatások (bérek és közterhek), valamint az Egészségbiztosítási Alapból a helyi önkormányzatok költségvetési szerveinek nyújtott támogatás. Az állam további támogatást biztosít a helyi közügyek és helyben biztosítható közfeladatok, közszolgáltatások ellátására is. Az állam az önkormányzat általános támogatása keretében finanszírozza az önkormányzati hivatal fenntartását és működtetését, a településrendezést, a településüzemeltetést, részben a környezetegészségügyi- és a nemze-

tiségi ügyeket. Ezen kívül, az óvodai nevelést a gyermekjóléti szolgáltatásokat és ellátásokat, az ifjúsági ügyeket, valamint a helyi kulturális szolgáltatásokat támogatják a szociális és gyermekjóléti és gyermekékeztetési feladatok finanszírozása keretében.

Helyi közszolgáltatások

A lakosság, a települések életében a helyi szervezetek egyik legfontosabb feladata a közszolgáltatások ellátása, amelynek terjedelme, tartalma és megszervezési módja jelentős részben a helyi önkormányzat gazdálkodásának függvénye. A magyar önkormányzati rendszerben nem sikerült meghonosítani a piaci logikára épülő új közmenedzsmenetet, amelyben az állam szerepe és a közigazgatás ellenőrző funkciója háttérbe szorult. Ennek gazdasági hatásai rendkívül negatívak voltak: a helyi önkormányzatok mind megyei, mind települési szinten súlyosan eladósodtak. A helyi közügyek intézésére és a közszolgáltatások ellátására, feladatokra és működésük fenntartására olyan pénzügyi megoldásokat kerestek, mint például kötvénykibocsátás és működési hitelfelvétel, amelyek hosszú távon gyakorlatilag fenntarthatatlanná tették a megyei és települési önkormányzati rendszert. A gazdasági válság és annak kezelése után felmerült a fenntarthatóság és önszerveződés fontossága, az értékek megőrzése és növelése, valamint az elszámoltathatóság és ellenőrzés széles körű lehetővé tétele. Ahhoz, hogy hatékony és versenyképes gazdálkodási és közszolgáltatási rendszert lehessen kialakítani, szükséges volt kiválasztani a jó gyakorlatokat és rendszerszintűvé tenni a teljesítmények növelésére ösztönzést. Új megoldásokra volt szükség a helyi önkormányzatok gazdasági feladatainak ellátásában és a vagyonnevelésben, valamint a közszolgáltatási tevékenység intézményi, társadalmi és gazdasági környezetének megváltoztatására a feladatellátás megvalósítása érdekében (Lentner, 2014).

A balmazújvárosi önkormányzat, komoly kihívásokkal szembesül, mert az üzleti szemlé-

let alkalmazása csak korlátozottan érvényesíthető a közfeladatainak ellátása, gazdálkodása és vagyonnevelése során. Az elvárt közszolgáltatások mennyiségének és minőségének meghatározása összhangban kell állnia a lakosság elégedettségével, az újabb társadalmi-gazdasági követelményekkel és a helyi hagyományokkal. Ennek a feladatnak a megoldása a térség ennek a meghatározó településén különösen nehéz. Például a nagyvárosok környezeti ártalmaitól való elvándorlás, a kiköltöző lakosok elvárásai a települési közszolgáltatásokkal szemben, vagy az általános lakossági igények új irányai, mint például az informatikai-, vagy megújuló energia felhasználása, energiatakarékosság vagy a környezetvédelmi megoldások alkalmazása. A hatékony méretezést befolyásolja a sajátos helyi környezet földrajzi, demográfiai és társadalmi viszonyai. Ebből az következik, hogy a helyi önkormányzat feladatai közül a közszolgáltatások, mint például a közterületek és közparkok karbantartása, nagyobb léptékű településüzemeltetést igényelnek az optimális eredmény érdekében, mint az egészségügyi alapellátáshoz kapcsolódó tevékenységek biztosítása.

BALMAZÚJVÁROS GAZDÁLKODÁSA A 2020., 2021., 2022. ÉVI KÖLTSÉGVETÉSI RENDELETEK TÜKRÉBEN

Az alábbiakban Balmazújváros 2020., 2021., 2022. és 2023. évi költségvetési éveinek főbb sorait tekintjük át. A 2020. évi költségvetési rendelet sajátossága, hogy azt a veszélyhelyzeti szabályok alapján a polgármester egyszemélyben alkotta meg.

Miként az a 2020. évi költségvetés végrehajtásáról szóló rendeletről kiderül, a képviselő-testület a 2020. évi költségvetési kiadásokat 3.826.556.475 forinttal, a finanszírozási kiadásokat 1.878.370.514 forinttal, a költségvetési bevételeket 3.249.350.884 forinttal, a finanszírozási bevételeket 3.991.712.510 Ft-tal fogadta el. Figyelemre méltó, hogy a kiadáson belül a beruházási kiadásokat (a tervezett 1.607.577.422 forint helyett) 575.173.844 forinttal, a felújítási ki-

Tudományos Műhely

1. táblázat: Balmazújváros 2020. évi költségvetése, főbb sorok. Saját szerkesztés Balmazújváros Város Önkormányzata Képviselő-testületének 3/2020. (II.12.) önkormányzati rendelete alapján (forintban)

	Kiadás	Bevétel
Főösszeg	5.827.150.400	7.829.910.082
működési célú	3.642.811.419	3.467.150.948 ebből önkormányzati költségvetési támogatás: 1.642.330.676
felhalmozási célú	2.184.338.981, ebből beruházás: 1.607.577.422 felújítás: 366.351.399 egyéb: 210.410.160	69.150.948
Finanszírozási kiadás/bevétel	2.002.759.682	4.293.406.402

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

2. táblázat: Balmazújváros 2021. évi költségvetése, főbb sorok. Saját szerkesztés Balmazújváros Város Önkormányzata Képviselő-testületének 2/2021. (II.18.) önkormányzati rendelete alapján (forintban)

	Kiadás	Bevétel
Főösszeg	5.433.845.046	6.677.714.093
működési célú	3.780.638.868	3.337.027.452 ebből önkormányzati költségvetési támogatás: 1.879.263.011
felhalmozási célú	1.653.206.178, ebből beruházás: 1.262.285.255 felújítás: 366.605.110 egyéb: 24.315.813	581.921.189
Finanszírozási kiadás/bevétel	1.243.869.047	2.758.765.452

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

3. táblázat: Balmazújváros 2022. évi költségvetése, főbb sorok. Saját szerkesztés Balmazújváros Város Önkormányzata Képviselő-testületének 2/2022. (II. 16.) önkormányzati rendelete alapján (forintban)

	Kiadás	Bevétel
Főösszeg	4.037.634.553	5.310.930.841
működési célú	3.096.058.598	2.948.909.993 ebből önkormányzati költségvetési támogatás: 1.800.794.835
felhalmozási célú	941.575.955, ebből: beruházások: 515.294.091 felújítások: 399.854.051 egyéb: 26.427.813	159.675.869
Finanszírozási kiadás/bevétel	1.273.296.288	2.202.344.979

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

4. táblázat: Balmazújváros 2023. évi költségvetése, főbb sorok. Saját szerkesztés Balmazújváros Város Önkormányzata Képviselő-testületének 6/2023. (V. 3.) önkormányzati rendelete alapján (ezer forintban)

	Kiadás	Bevétel
Főösszeg	6.172.395.066	6.172.395.066
működési célú	3.585.734.153	3.482.779.192 ebből önkormányzati költségvetési támogatás: 2.087.110.880
felhalmozási célú	1.093.644.059 ebből beruházás: 970.319.674 felújítás: 90.350.000 egyéb: 32.974.385	379.599.870
Finanszírozási kiadás/bevétel	1.493.016.854	2.310.016.004

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat

adásokat (a tervezett 366.351.399 forint helyett) 55.706.771 forinttal hagyta jóvá a képviselő-testület. A szociális kiadások 53.831.918 forintot tettek ki (az eredetileg tervezett 58.000.000, majd a módosított 55.114.000 forint helyett). 2020. végén az önkormányzatnak általános tartaléka 2.300.000 forint, a céltartalék összege 69.990.711 forint volt (10/2021. (V.26.) önkormányzati rend.). A 2. táblázatban a 2021. évi költségvetés sarokszámjai láthatók.

Miként az a 2021. évi költségvetés végrehajtásáról szóló rendeletből kiderül, a képviselő-testület a 2021. évi költségvetési kiadásokat (a tervezett 5.433.845.046 forint helyett) 4.238.488.360 forinttal, a finanszírozási kiadásokat (a tervezett 1.243.869.047 forint helyett) 1.192.767.299 forinttal fogadta el. A beruházási kiadásokat (a tervezett 1.262.285.255 forint helyett) 692.931.654 forinttal, a felújítási kiadásokat (a tervezett 366.605.110 forint helyett) 50.220.670 forinttal hagyta jó a képviselő-testület. A szociális kiadásokat 45.559.015 forinttal hagyták jóvá (az előirányzat 58.000.000 forint, a módosított előirányzat 52.660.877 forint volt). 2021. végére az önkormányzat általános tartaléka 2.266.965 volt, a céltartalék összege 12.277.809 forint (9/2022. (V. 25.) önkormányzati rend.).

A Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal 2023. június 6-án törvényességi felhívást intézett a képviselő-testülethez, egyes támogatások folyósításának felfüggesztését kilatásba helyez-

ve, mivel az a törvényben előírt határidőig, 2023.május 31-ig nem fogadta el a 2022. évi költségvetésre vonatkozó zárszámadási rendeletét (Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal 2023). A 4. táblázat a 2023. évi költségvetés főbb sorait szemlélteti.

A TELEPÜLÉS POLGÁRMESTERÉVEL KÉSZÍTETT INTERJÚ ELEMZÉSÉNEK KÖVETKEZTETÉSEI

Balmazújváros jelenlegi polgármesterével, Hegedüs Péterrel készített interjúm jelentős rálátást engedett a település problémáira és lehetőségeire egyaránt. Elmondta, hogy az önkormányzat szerkezetén olyan módosításokat hajtana végre, melyek a 21. század kihívásait a lehető leggyorsabban reagálják le. Ennek része egy olyan strukturális átszervezés, mely több osztályra tagozódna a jelenleginél.

A konszolidáció előtt a balmazújvárosi önkormányzatnak rengeteg hitele volt, melyeket alig tudtak kifizetni, egyik hitelből törlesztették a másikat, mivel fejleszteni csak az Uniós pályázatokból lehetett.

A konszolidáció legfontosabb tapasztalata, hogy az önkormányzat eljutott oda, hogy állami normatívák nélkül nem tudnak tovább fejlődni. Habár rövidtávon segíti az önkormányzatot, hosszú távon megnehezíti, mivel nehézséget okoz a fenntartás, működtetés, valamint a dolgozók bérének kitermelése is.

A helyi adórendszer legfontosabb alappillére a gépjármű adó és az iparüzési adó. Azonban az utóbbi évben a gépjármű adót teljesen elvonta az állam, illetve az iparüzési adót is jelentős mértékben csökkentette az önkormányzatok számára. Így csökkent az ezen alapuló bevételi forrás. Ezen kívül a településen van még kommunális adó, de ez a 62 év felettiek számára ingyenes. Mindenképpen szükség lenne a változtatásra, növelni kellene a befizetendő adót, szükség lenne tehát az adórendszer átalakítására, de ez még várat magára.

A település a COVID-világjárvány idején természetesen az állami előírásokat megfelelően betartotta. Kiemelten fontosnak tartotta a szociális egységek védelmét és minden olyan eszközt megragadt, amivel a lakosság mindennapi életét könnyítette, hogy a COVID a lehető legkisebb törést okozza. Ha pozitívumot lehet kiemelni: A távmunka hatás, amit az önkormányzat bizonyos kérdésekben próbál alkalmazni, hogy kevesebb legyen az ügyfél és az ügyintéző közötti találkozás. Amelyik szegmensben ez kivitelezhető, ott átállnak az elektronikus ügyintézésre. Negatív, hogy a település kulturális élete visszaesett, valamint az emberek kissé eltávolodtak egymástól.

A Debrecenbe települt BMW-gyár beruházása hamarosan befejeződik, azután pedig várhatóan fejlődni és terjeszkedni fog, éppen ezért számíthatnak arra, hogy Balmazújváros is Debrecen agglomerációjává fog válni, ennek következtében lakosságban és iparilag is fejlődni fog.

Az Önkormányzat megpróbálja előnyben részesíteni a helyi vállalkozásokat és bizonyos támogatást kapnak is. Ha meghívásos közbeszerzésről van szó belső körben, a helyiektől próbál meg ajánlatot kérni, az infrastrukturális beruházásoknál pl. iparterület kialakításánál. A mindennapi életüket is próbálja könnyíteni a törvény adta, a törvény engedte lehetőségek szerint.

A háború hatásai Balmazújvároson is érvényesülnek, hiszen Balmazújváros közel van az ukrán határhoz. Az első időszakban menekültek is érkeztek a településre és az önkormányzat

megpróbálta őket mindenben támogatni, humanitárius segélyekkel és elhelyezéssel is.

Gazdasági hatásai is vannak az ukrain háborúnak. Az emberek nem (vagy csak kisebb mértékben) mernek elindulni nyaralni és kevesebbet is költenek mivel félnek az Ukrán háború hosszútávú veszélyeitől. Ezen kívül a háború miatt bekövetkezett energiaválság érezhető Balmazújvároson is, továbbá az Önkormányzat költségei is megnöttek.

Balmazújváros gazdaságfejlesztési tervei között szerepel egy új városközpont megépítése és kialakítása, városon belüli 30 hektáros területet szeretne megépíteni. Van egy ipari parkja és alapvetően hisz benne, hogy a település fejlődésének az alappillére az ipari fejlődés. Modern város gazdasági fejlődés nélkül nem tud versenyképes lenni.

Turisztikailag folyamatosan fejlődik Balmazújváros: kastéllyal és gyógyvízzel rendelkezik, azonban ezek nincsenek még teljesen kiaknázva. Szükséges a fürdő gyógyászati és rekreációs szolgáltatásainak bővítése, a gyógyturizmus fejlesztése.

Balmazújváros mindig is „sportos” város volt, azonban az elmúlt időszakban ez a fénye kissé megkopott – ezt a polgármester vissza kívánja állítani. Szívesíteni szükséges a városi sportpalettát, hogy mindenki megtalálja a neki tetsző sportolási lehetőséget. Különösen nagy hangsúlyt kell fektetni az utánpótlás nevelésére, hiszen a gyermekeinké a jövő. Már előkészítés alatt van több nemzetközi futball utánpótlás torna, mely nemcsak a sportéletet pezsdíti majd fel, hanem szállás, ellátás, szolgáltatások igénybe vétele miatt extra bevételeket termel a városnak.

A település a Hortobágy szélén található, éppen ezért, főleg a turisztikai fejlesztések, akár konzorciumban is együttműködve a környező településekkel, könnyűszerrel kivitelezhetőek.

HIPOTÉZISEK IGAZOLÁSA

Az önkormányzatok feladata a közvagyon kezelése, amely magában foglalja az épületek, az infrastruktúra, a földterület, a berendezések és egyéb ingatlanok hasznosságának maximalizá-

lását. A gondos vagyonkezelési terv kidolgozása segíthet annak biztosításában, hogy a helyi hatóságok rendelkezzenek minőségi közszolgáltatások nyújtásához szükséges pénzügyi eszközökkel. Az önkormányzatok gazdálkodásának alapelvei közé tartozik a hatékonyság, az átláthatóság, az elszámoltathatóság, az erőforrások megfelelő kihasználása és a fenntarthatóság. A költségvetés, a költségvetési tervezés, a közbeszerzés és az önkormányzati vagyon kezelése az önkormányzatok gazdálkodásának alapvető eszközei. Ezzel igazoltam az első hipotézist.

A jelenlegi kormányoknak a korábbi kormányok okozta pénzügyi instabilitás miatt stabilizáló, átrendező szerepet kellett vállalnia. Ennek keretében 2011-ben átvállalták az önkormányzatok adósságát, 2012-re és 2013-ra pedig teljes mértékben rendezték tartozásaikat. Feladatuk a közszolgáltatások, így az iskolák, szociális ellátó intézmények, kórházak, járóbeteg-ellátást nyújtó egészségügyi intézmények fenntartása. Az önkormányzatok megmentése nemzetközileg általános jelenség. Az önkormányzatok eladósodása világméretű probléma, amelyet a puha költségvetési korlátok okoznak. A fiskális decentralizáció során a központi kormányzat az önkormányzati szint javára lemond bizonyos jogairól a helyi igények hatékonyabb, eredményesebb, és gazdaságosabb kielégítése érdekében. Ideális esetben a decentralizáció növeli a transzparenciát és az elszámoltathatóságot, míg negyedik hatalmi ágként kontrollt gyakorol a központi kormányzat felett is. Azonban az önkormányzati szint jogokkal való felruházása, és a központi kormányzattól való párhuzamos függősége számos következménnyel jár. Az egyik ilyen eleve kódolt jelenség az önkormányzatok költségvetési korlátjának felpuhulása. Amennyiben az önkormányzati döntéshozók úgy érzik, hogy pénzügyi baj esetén számíthatnak a központi kormányzat segítségére, úgy döntéseiket nem a költségvetés fenntarthatósága, hanem a túlköltekezési hajlam fogja meghatározni. (Kornai–Maskin–Roland, 2004). Fontos azonban megjegyezni, hogy a magyar önkormányzatok eladósodása nemcsak az önkormányzatok hibájából, hanem a korábbi

gazdaságpolitikák következménye is. Az elmúlt évtized kedvezőtlen gazdaságpolitikája miatt működésképtelen önkormányzatokkal szembeült az új kormány. Az önkormányzatok pénzügyi problémáinak jelentős része nem az önkormányzatok hibájából, hanem a gyenge állami felügyeletből és szabályozásból, valamint a neoliberais filozófiából és a felelőtlen költségvetési gyakorlatból fakad. Az önkormányzatokat meg kell szabadítani az adósságtól, csökkenteni kell felelősségüket, és aktív felügyeleti és szabályozási politikákkal fenntartható pályára kell állítani őket. Ezzel igazoltam a második hipotézist.

ÖSSZEZÉS

Kutatómunkám eredményeképpen kijelenthető, hogy az önkormányzatok feladata a közvagyon kezelése, amely magában foglalja az épületek, az infrastruktúra, a földterület, a berendezések és egyéb ingatlanok hasznosságának maximalizálását. A gazdálkodás alapelvei közé tartozik a hatékonyság, az átláthatóság, az elszámoltathatóság, az erőforrások megfelelő kihasználása és a fenntarthatóság. Az önkormányzatok adósságának rendezését és a fenntartható pénzügyi állapot elérését a kormányoknak kell elősegítenie.

Az önkormányzatokkal kapcsolatos kutatások kulcsfontosságú szerepet játszanak a jövőbeli tervezésben és döntéshozatalban. Az önkormányzatok felelősek az egyes területek fejlesztéséért, a közszolgáltatások biztosításáért és a lakosság jólétéért. Egy jól kidolgozott kutatás segíthet az önkormányzatoknak a jövőbeli döntések meghozatalában és a stratégiai tervezésben. A kutatás lehetővé teszi az önkormányzatok számára, hogy jobban megismerjék a helyi lakosság igényeit, problémáit és kihívásait. A kutatás során gyűjtött adatok és eredmények felhasználhatóak az önkormányzatok által biztosított szolgáltatások javítására és a jövőbeli projektek megtervezésére. Az önkormányzatok kutatási eredményei szolgálhatnak a helyi gazdaság és ipar fejlesztésére vonatkozó stratégiák kidolgozásához, segítve a vállalkozások és a munkahelyteremtés támogatását. Ezenkívül az

önkormányzati kutatások lehetőséget adnak az önkormányzatok közötti együttműködésre és a legjobb gyakorlatok megosztására más hasonló kihívásokkal szembesülő önkormányzatokkal. Ez elősegíti a tudás- és tapasztalatcserét, valamint az új megoldások kialakítását és az önkormányzati szolgáltatások hatékonyságának javítását. Összefoglalva, az önkormányzati kutatások segíthetnek az önkormányzatoknak a jövőbeli tervezésben és döntéshozatalban, a szolgáltatások javításában, az ipar és gazdaság fejlesztésében, az önkormányzatok közötti együttműködés előmozdításában és a hatékonyabb önkormányzati szolgáltatások kialakításában.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Balázs István – Hoffman István (2020): A közigazgatási jog rezilienciája - koronavírus idején. In: *Jogi diagnózisok: a COVID-19 világjárvány hatásai a jogrendszerre*. L'Harmattan Kiadó, Budapest. http://real.mtak.hu/118785/1/balazs_hoffman_covid_19_1_harmattanRevBIHirev21.pdf
- Balmazújváros Város Önkormányzata (2023): <https://balmazujvaros.hu/>
- Baranyai Nóra – Barsi Boglárka – Nárai Márta (2020): Helyi önkormányzatok online kommunikációja a COVID-19-járvány idején Magyarországon. Koronavírus – gyorsjelentések. *Tér és Társadalom* 34. évf., 3. szám. <https://doi.org/10.17649/TET.34.3.3294> <http://real.mtak.hu/115783/1/3294-Tanulm%C3%A1ny-sz%C3%B6veg-12922-1-10-20200827.pdf>
- Belügyminisztérium – Miniszterelnökség (2020): Tájékoztató a koronavírus terjedés megakadályozására vonatkozó intézkedésekről, eljárásrendről. *Önkormányzati Tudástár I. az Önkormányzati Hírlevél különszáma*. 2020/6. http://xn--tosz-5qa.hu/uploads/hirek%20dokumentumai/%C3%96nk%20H%C3%AD-rl%C3%A9v%202020%20%C3%A9vi%206%20sz%20Tud%C3%A1st%C3%A1r_IV.PDF
- Bethlendi András – Lentner Csaba: Subnational Fiscal Consolidation: The Hungarian Path from Crisis to Fiscal Sustainability in Light of International Experiences. *Sustainability* 10: 9 Paper: 2978, 16 p. (2018)
- Bordás Péter (2016): Pénztelen utas nem tud messze menni – A helyi önkormányzatok költségvetési kiadásai 1993–2010 között, majd 2010 után. *Pro Futuro* 2016/1. 79–97. <https://core.ac.uk/download/pdf/78479898.pdf>
- Boschma, Ron (2004): Competitiveness of regions from an evolutionary perspective. *Regional Studies*, 38(9), pp. 1001-1014.
- Bouckaert, G. – Galli, D. – Kuhlmann, S. – Reiter, R. – Van Hecke, S. (2020): *European Coronationalism? A Hot Spot Governing a Pandemic Crisis*. doi:10.1111/puar.13242
- Csoba Judit (2015): A jóléti rendszer átalakulásának hatása a helyi önkormányzatok szerepének változására. *Metszetek - Társadalomtudományi folyóirat*, 4(4), 54-68. <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=496562>
- Draskovich Edina (2020): Különleges jogrend. *Képviselői Információs Szolgálat; Infójegyzet*, 2020/6.
- Draskovich Edina (2021): Helyi önkormányzatok a COVID-19 járvány idején; *Képviselői Információs Szolgálat; Infójegyzet*, 2021/11.
- Erdélyi Katalin (2022): *Sokszorosára nőtt az önkormányzatok rezsije, több intézményt bezárnak a télre* | atlatszo.hu. <https://atlatszo.hu/kozugy/2022/09/14/sokszorosara-nott-az-onkormanyzatok-rezsije-tobb-intezmenyt-bezarnak-a-telre/>
- Európai Unió Tanácsa (2023): *Oroszország Ukrajna elleni inváziójának hatása a piacokra: uniós válaszlépések* - Consilium (europa.eu). <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-response-ukraine-invasion/impact-of-russia-s-invasion-of-ukraine-on-the-markets-eu-response/>
- Fábián Adrián (2013): Nagykommentár a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvényhez.
- Finta István (2019): Az önkormányzati képesség dimenziói községi szinten. Nemzeti Községi Intézet, Államtudományi és Közigazgatási Kar, 202 p.
- Finta István – Kovács Katalin – Pálné Kovács Ilona (2020): Önkormányzatok a koronavírus-járvány kezelésében. Koronavírus Gyorsjelentések. *Tér és Társadalom* 34. évf., 4. szám, 2020. <https://doi.org/10.17649/TET.34.4.3306>
- Haase, Thomas W. (2009): Administrative resilience: Evaluating the adaptive capacity of administrative systems that operate in dynamic and uncertain conditions. *Doctoral Dissertation. University of Pittsburgh*. <http://d-scholarship.pitt.edu/6314/>;
- McCann, Philip – Ortega-Argilés, Raquel – Yuan, Pei-Yu (2022): The Covid-19 shock in European regions. *Regional Studies*, 7., 1142-1160. <https://doi.org/10.1080/00343404.2021.1983164>
- Hegedűs Szilárd – Novoszáth Péter (2018): Az önkor-

- mányzati rendszer átalakításának okai és az adósság-konzolidáció. *Területi Statisztika*, 58. 6 pp. 595-609.
- Hegedűs Szilárd – Lentner Csaba (2023): Az önkormányzatok bevételeinek és kiadásainak vizsgálata a 2010 utáni állampénzügyi reformoktól a tömeges Covid-19 járvány végéig, 2021-ig. *Új Magyar Közigazgatás* 16 : 1 pp. 1-10.
- Helmsing, Bert A. H. J. (2001): Externalities, learning and governance: New perspectives on local economic development. *Development and Change*, 32(2), pp. 277-308.
- Hirado.hu (2021): A vállalkozások mellett az önkormányzatoknak is segítség a rezsicsökkentés | hirado.hu. <https://hirado.hu/belfold/cikk/2021/12/03/a-vallalkozasok-mellett-az-onkormanyzatoknak-is-segitseg-a-rezsicsokkentese#>
- Jülich, Sebastian (2017): Towards a Local-level Resilience Composite Index: Introducing Different Degrees of Indicator Quantification. *International Journal of Disaster Risk Science*, 8., 91-99. DOI 10.1007/s13753-017-0114-0
- Kákai László (2019): Útkereső önkormányzatok Magyarországon. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Budapest, 133 p.
- Kornai János – Eric Maskin – Gérald Roland (2004): A puha költségvetési korlát - I. *Közgazdasági Szemle, LI. évf.*, 2004. július-augusztus (608-624. o.) <https://www.kornai-janos.hu/Kornai-Maskin-Roland2004%20A%20puha%20koltsegtvetesi%20korlat%20I%20-%20KSz.pdf>
- Krabatné Fehér Zsófia (2022): Regionális versenyképesség az Európai Unió régióiban A versenyképesség egyéni és intézményi tényezői. Doktori értekezés. Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola. <https://ktk.pte.hu/sites/ktk.pte.hu/files/images/kepzes/phd/krabatne-feher-zsofia-disszertacio-elooopponenciara.pdf>
- Lee, Dae Woong (2019): Local government's disaster management capacity and disaster resilience. *Local Government Studies*, 6., 803-826. <https://doi.org/10.1080/03003930.2019.1653284>
- Lentner Csaba (2014): A magyar önkormányzatok adósságkonszolidációja. *Pénzügyi Szemle*, 59(3), 330-344. http://real.mtak.hu/36564/1/lentnercs_2014_3_m.pdf
- Lentner Csaba (2019): *Önkormányzati pénz- és vagyongazdálkodás*. Dialóg Campus Kiadó Budapest, 167 p.
- Lentner Csaba – Hegedűs Szilárd (2021): Certain issues of the sustainability of public services in municipalities on macro and micro levels, with special regard to the period of the COVID 19 pandemic crisis in Hungary *Economic Annals XXI* 190. 5 pp. 149-161., 13 p.
- Longstaff, Patricia H. – Armstrong, Nicholas J. – Perrin, Keli – Parker, Whitney May – Hidek, Matthew A. (2010): Building Resilient Communities: A Preliminary Framework for Assessment. *Homeland Security Affairs* (6)3: 1-23.
- Löffler, Elke (2003): Governance and government - Networking with external stakeholders. in: *Public Management and Governance*. Routledge, 163-173 Larbi, G.A. (1999), The New Public Management approach and crisis states, Genf: UNRISD
- Neocleous, Mark (2013): A Reply. *Radical Philosophy* (179): 59. Interneten: <http://www.radicalphilosophy.com/extras/pre-emptive-strike>.
- OECD (2020a): Coronavirus (COVID-19): City Policy Responses. <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/cities-policy-responses-fd1053j/>
- OECD (2020b): Policy implications of Coronavirus crisis or rural development. <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/policy-implications-of-coronavirus-crisis-for-rural-development-6b9d189a/>
- Oparin-Salamon Melinda (2013): A közmenedzsment evolúciója: az új közmenedzsmenttől a hálózati kormányzásig. *Marketing & Menedzsment* 47. évf. 2013/1. 77-88. <https://journals.lib.pte.hu/index.php/mm/article/view/1054>
- Pálné Kovács Ilona (2023): Az önkormányzati válságkezelés és/vagy reziliencia – Szakirodalmi szemle. *Tér és Társadalom* 37. évf., 1. szám, 2023. <https://doi.org/10.17649/TET.37.1.3465>
- Pöhler, Jana – Ruf, Veronika – Schomaker, Rahel M. – Bauer, Michael (2020): Wie krisenfest ist die deutsche Kommunalverwaltung. Erkenntnisse aus einer deutschlandweiten Befragung von Kreis-, Gemeinde und Stadtverwaltungen. *Working paper* No 15. Chair of Comparative Public Administration and Policy Analysis, Speyer
- Slater, Tom (2014): The Resilience of Neoliberal Urbanism. *Open Security* (2014. január 28.). Interneten: <http://www.opendemocracy.net/opensecurity/tom-slater/resilience-of-neoliberal-urbanism>.
- Sleszynski, Przemyslaw – Legutko-Kobus, Paulina – Rosenberg, Mark – Pantyley, Viktoriya – Nowak, Maciej J. (2022): Assessing Urban Policies in a COVID-19 World. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19., 5322. <https://doi.org/10.3390/ijerph19095322>

- Székely Iván (2015): Reziliencia: a rendszerelméletől a társadalomtudományokig. *Replika* 94 (2015/5. szám): 7–23. http://real.mtak.hu/110083/1/94_01_Szekely.pdf
- Szerencsés Viktória – Palicz Tamás – Joó Tamás – Lám Judit – Demeter-Fülöp Virág – Ugrin Irina (2021): A Covid-19 járvány során hozott egészségügyi intézkedések és hatásaik Magyarországon és Ausztriában. *Belügyi Szemle* 2021/1. 123–142. http://real.mtak.hu/119654/1/Szerencseset.al.BelugyiSzemle2021_evi1.szam123-142.pdf
- Szlávik János (2002): A helyi-kisregionális szint szerepe a fenntarthatóságban. Budapest, *Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem Környezettudományi Intézetének tanulmányai* 2002/17. sz.
- Telex.hu (2022): Telex: A kormány kizárja a rezsiökéntésből az önkormányzatokat. <https://telex.hu/belfold/2022/06/05/nagy-marton-gazdasagfejlesztési-miniszter-extraprofitado-atharitas-rezsialap>
- Tóth Róbert – Kása Richárd – Lentner Csaba (2023): Validating the Financial Literacy Index of Hungarian SMEs during the COVID-19 Pandemic and the Russian–Ukrainian War. *Risks* 2023, 11(4), 69. <https://doi.org/10.3390/risks11040069>
- Welsh, Mark (2014): Resilience and responsibility: Governing uncertainty in a complex world. March 2014 *Geographical Journal* 180(1) DOI:10.1111/geoj.12012
- Zongor Gábor (2020): Egyedül nem megy (még az önkormányzatoknak sem) – Comitatus. *Önkormányzati Szemle*, 2020. 3-4.
- 95/2020. (IV. 9.) Korm. rendelet a kijárási korlátozás meghosszabbításáról.
- 140/2020. (IV. 21.) Korm. rendelet a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak mérséklése érdekében szükséges adózási könnyítésekről.
- 283/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet a járványügyi kényszerűség bevezetéséről.
- 535/2020. (XII. 1.) Korm. rendelet a koronavírus-világjárvány nemzetgazdaságot érintő hatásának enyhítése érdekében szükséges helyi adó intézkedésről.
- 546/2020. (XII. 2.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet ideje alatt egyes településfejlesztési, településrendezési és településkép-védelmi szabályok eltérő alkalmazásáról.
- 549/2020. (XII. 2.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet ideje alatt alkalmazandó, levegőtisztasággal összefüggő szabályokról.
- 4/2021. (I. 14.) Korm. rendelet a veszélyhelyzettel összefüggésben a huszonötezer főnél nem nagyobb lakosságszámú települési önkormányzatok támogatási programjáról.
- 15/2021. (I. 22.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet ideje alatt a polgármesteri feladatok ellátásának egyes kérdéseiről.
- 30/2021. (I. 29.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet idejére eső időközi választásokra, valamint az országos és helyi népszavazásokra vonatkozó átmeneti rendelkezésekről.
- 104/2021. (III. 5.) Korm. rendelet a védelmi intézkedések ideiglenes szigorításáról.
- 128/2021. (III. 13.) Korm. rendelet - a gyermek gondozására, nevelésére tekintettel járó egyes egészségbiztosítási és családtámogatási ellátásokra való jogosultságok meghosszabbításáról.
- 137/2021. (III. 23.) Korm. rendelet egyes, az egészségügyi szolgáltatók irányításával összefüggő veszélyhelyzeti szabályokról és a honvédelemért felelős miniszter irányítása alá tartozó egészségügyi szolgáltató, valamint az ennek irányítása alá tartozó egyéb egészségügyi szolgáltató irányításának veszélyhelyzeti rendjéről szóló 691/2020. (XII. 29.) Korm. rendelet módosításáról.
- 599/2021. (X. 28.) Korm. rendelet a koronavírus elleni védőoltásnak az állami és önkormányzati intézményeknél foglalkoztatottak által történő kötelező igénybevételéről.
- 126/2023. (IV. 17.) Korm. rendelete a veszélyhelyzet

- ideje alatt az egyetemes szolgáltatásra jogosultak körének meghatározásáról szóló 217/2022. (VI. 17.) Korm. rendelet módosításáról.
- 127/2023. (IV. 17.) Korm. rendelete a veszélyhelyzet idején a villamos energia és földgáz egyetemes szolgáltatás változatlan feltételek szerinti nyújtását biztosító rezsivédelmi szolgáltatásról szóló 289/2022. (VIII. 5.) Korm. rendelet módosításáról.
- 128/2023. (IV. 17.) Korm. rendelete a veszélyhelyzet idején a villamos energia és földgáz egyetemes szolgáltatás változatlan feltételek szerinti nyújtását biztosító rezsivédelmi szolgáltatásról szóló 289/2022. (VIII. 5.) Korm. rendelet módosításáról.
- 289/2022. (VIII. 5.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet idején a villamos energia és földgáz egyetemes szolgáltatás változatlan feltételek szerinti nyújtását biztosító rezsivédelmi szolgáltatásról.
- Balmazújváros Város Önkormányzat Képviselő-testületének 3/2020. (II.12.) önkormányzati rendelete az önkormányzat 2020. évi költségvetéséről.
- Balmazújváros Város Önkormányzat 2/2021. (II.18.) önkormányzati rendelete Az önkormányzat 2021. évi költségvetéséről.
- Balmazújváros Város Önkormányzat Képviselő-testülete 10/2021. (V.26.) önkormányzati rendelete a 2020. évi költségvetés végrehajtásáról.
- Balmazújváros Város Önkormányzata Képviselő-testületének 2/2022. (II. 16.) önkormányzati rendelete Az önkormányzat 2022. évi költségvetéséről.
- Balmazújváros Város Önkormányzata Képviselő-testületének 9/2022. (V. 25.) önkormányzati rendelete a 2021. évi költségvetés végrehajtásáról.
- Balmazújváros Város Önkormányzata Képviselő-testületének 6/2023. (V. 3.) önkormányzati rendelete az önkormányzat 2023. évi költségvetéséről.
- Balmazújváros Város Önkormányzata (2020): Szervezeti és Működési Szabályzat. Megjelent: https://balmazujvaros.hu/files/kozerdeku/szervezeti_struktura.pdf
- Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal HB/11-TÖRV/00615-1/2023. határozata. <https://www.balmazujvaros.hu/attachments/article/1744/T%C3%B6rv%C3%A9nyess%C3%A9gi%20felh%C3%ADv%C3%A1s.pdf>